

At finde vej

Bjørn Westerbeek Dahl

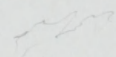
Grundlaget for den ældste kortlægningsvirksomhed var ønsket om at kunne finde vej til lands og til vands. Middelalderens kort er i den henseende typiske og anskuelige med pilgrimsålet placeret centralt og veje strålende ud til alle sider. Renaissancens naturvidenskabelige interesse førte kortfremstillingen fra at være målrettet til at være generel. Hvert hjørne af verden var nu interessant og krævede sin udforskning, opmåling og kortlægning.

Den praktiske brug af landkort til rejseformål blev naturligvis ikke opgivet, men først da man i 1700 og 1800 tallet havde fået etableret nationale kortværker, baseret på videnskabelige opmålinger, samledes en informationsmængde, der kunne udnyttes til produktion af tematiske kort af enhver art.

I 1800 tallets begyndelse var trafik kortet typisk et kort over postruter, senere suppleredes med kort over jernbanenet, dampskibsruiter m.v.

Udviklingen fortsattes i dette århundredes begyndelse med de første automobilkort, der især efter Anden Verdenskrig er blevet publiceret i et stadigt stigende antal. Kortene er i kartografisk henseende naturligvis sekundære i forhold til de nationale kortværker, som de er udrundet af, men den tematiske bearbejdning og udgivelse er oftest overladt automobilsammenlutninger eller private forlag, der her har set et givtigt marked.

Der er mangfoldige måder til at løse de problemer, som man støder på under udarbejdelsen af et kort, når man samtidigt skal tage hensyn til det valgte områdes størrelse, den ønskede formindskelse (altså det valgte måleforhold) og papirets format:

Bjørn Westerbeek Dahl har siden 1986 været afdelingsbibliotekar ved Københavns Rådhusbibliotek. Har skrevet et halvt hundrede artikler om dansk kortlægningshistorie.

Af helt naturlige grunde kan Geolines kort over Luxembourg i måleforholdet 1:140.000 rummes på et ensidigt trykt blad i formatet 60 x 45 cm, der er falset som en harmonika og blot foldet en gang mere. Den græske turistforenings kort i 1:1.000.000 er falset på samme måde og trykt på begge sider, men formatet er så lille, at det ikke volder problemer at bruge som andre dobbeltsidigt trykte kort.

Automövel Club de Portugals kort i 1:350.000 er også falset således, men her har den lange harmonika måttet foldes en gang til, for at få plads til hele landet. Det er gjort så behændigt, at de yderste to halvdele foldes ud som fløjene på en albertavle, og kortet er derfor let at slå op på.

Robertson McCarta Publications Ireland i 1:500.000, Michelins Belgique/Belgiâ i 1:350.000, ANWBs Nederland i 1:300.000, Touring Club Italianos Italia i 1:400.000 og Michelins France i 1:1.000.00 er derimod alle falset på en måde, der vanskeliggør brugen: Først er de blevet foldet en gang, herefter er de blevet falset harmonikaagtigt og så foldet en gang til. Det gør opslag og bladring utroligt vanskelig.

På ANWBs Nederland har man ovenikøbet foretaget en ombukning af den sydligste del af landet. For at bruge denne del af kortet kan man ikke undgå at skulle folde det helt ud i sit format på 118 x 87 cm! Tilmed har man fyldt bagsiden med bykort, som er næsten umuligt at få gavn af uden at skulle bøje kortarket mod falsningen og det ødelægger kortet totalt!

Modstående side:
Kortudsnit fra Luxemburg og
Belgien til sammenligning.

Modstående side:
Kortudsnit fra afsnittet 'Using this
Atlas' i Motorist's Atlas of Britain.

Heldigvis er de alment udbredte kort over Storbritannien, Tyskland og Spanien gået andre veje for at løse problemet med håndterligheden af kortene. Kortudgiveren er gået tilbage til den klassiske bogform, der giver langt bedre muligheder for at supplere kortdelen med oplysninger af enhver art. Ikke mindst har man givet plads til fyldige index, der foruden at være nyttige for de vejfarende – og her tænkes først og fremmest på bilister (!) – gør dem yderst brugbare som alment orienterende topografiske kort.

Automobile Association's Motorist's Atlas of Britain i 1:250.000 optræder således som et traditionelt atlas i A-4 format på 190 sider. Bogryggen er solid, men papbindet noget tyndt.

Reise- und Verkehrsverlags Auto Atlas Deutschland i 1:200.000 er ligeledes i A-4 format. Det var tidligere udgivet med limet ryg og med plastikcoatet bind, men efter Tysklands samling er man gået over til at udgive det som et papindbundet atlas med spiralryg, som de 212 blade slet ikke kan klare, og det volder store praktiske vanskeligheder at bladere i bogens første og sidste sider uden at beskadige dem. Selvom man har taget hensyn til bogens vægt og valgt en meget tynd papirkvalitet, vejer værket alligevel over 1,1 kg, men det er tydeligvis omkostningerne ved at vise landet i dette uhyre fine måleforhold.

Spaniens areal er en fjerdedel større end Tyskland og dobbelt så stort som Storbritannien og det spanske Turistministerium har klogeligen renonceret på måleforholdet, der her er på 1:400.000. Man har også her valgt at bruge spiralryg til bogen, men papirkvaliteten i kortdelen er god og spiralen kraftig, så man bladrer problemløst. Kortsiderne er foldet to gange, men det er ikke særligt vanskeligt at holde kortet i hånden i opslået tilstand. Til gengæld er indexet trykt på særdeles tyndt papir – nærmest af salmebogskarakter, så man bladrer kun med største forsigtighed. Bogformatets rummelighed gør det egnet til praktiske vejledninger i brugen af kortværket.

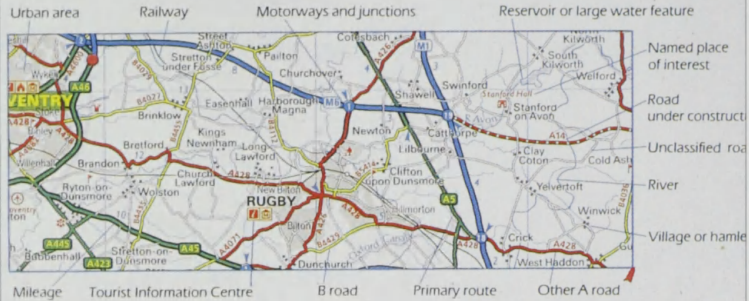
Check your journey for long-distance journey both quickly and easily.

A road Primary routes

THE ATLAS

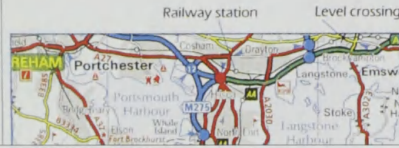
Clear and easy-to-read mapping helps you plan more detailed journeys, and provides a whole host of information for the motorist. All motorways, primary routes, A-roads, B-roads and unclassified roads are shown. The atlas also identifies those roads outside urban areas which are under construction. Additional features include rivers, lakes and reservoirs, railway-lines, places to visit, picnic sites and tourist information centres. To assist you in estimating the length of your journey distances (in miles) are shown between blue marker symbols.

Mileage Tourist Information Centre B road Primary route Other A road

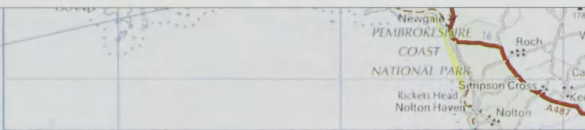
FERRY AND RAIL ROUTES

Coastal stretches of mapping provide basic offshore information including ferry routes within Great Britain

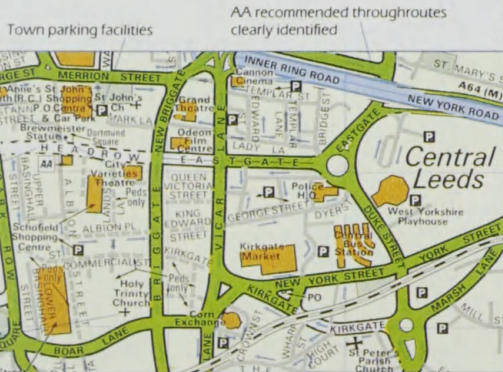
Railway station Level crossing

Place of interest indicated and named

order to avoid disappointment, you should always remember to check opening times before you set out.

Major buildings and places of interest highlighted and named

Town parking facilities AA recommended throughroutes clearly identified

TOWN PLANS

Up-to-date, town plans show AA recommended roads and other practical information such as one way streets, car parks and restricted roads, making navigation much easier.

Pedestrian areas located

One way streets shown

Churches located

AA recommended routes for easier navigation One way systems clearly shown

railway located and named

places of interest

LONDON

Easy-to-read, fully-indexed street maps of Inner London, provide a simple guide to finding your way around the city.

Modstående side:
Kortside fra Atlas of Britain.

Grundigst er disse i Atlas of Britain, hvor afsnittet "Using this Atlas" breder sig overskueligt på et opslag, der indeholder seks karakteristiske kortudsnit med eksempler på kortlæsningens mysterier. Selve atlasset er opdelt i tre dele: Forrest finder man et seks siders stort kortafsnit med de vigtigste veje indtegnet. De er kategoriseret med en farvesymbolik, der gentages i atlassets hoveddel, således at man hurtigt kan skifte fra oversigtskort til detaljkort uden at fare vild. Det afsluttes med et afsnit på 21 sider med 24 nyttige byplaner, som dog hverken med henvisninger eller symbolik knytter sig til atlassets hoveddel. De er tydeligvis som Auto Atlas Deutschlands tilsvarende bykort produceret uafhængigt af resten af kortmaterialet.

På det spanske Mapa oficial henvises fra hovedkortet til den side, hvor bykortet findes – oftest en kortside lige i nærheden, hvis det da ikke er gengivet på samme opslag. Her er der også fuldkommen overensstemmelse i signaturforklaringen mellem hoved- og bykort, der gør det let at gå fra det ene kort til det andet. Ingen af bykortene har henvisninger den modsatte vej, fra bykort til hovedkort.

Auto Atlas Deutschlands 75 bykort er konsekvent i 1:20.000, Atlas of Britain 1:10.000, der gør dem sværere at anvende, da udsnittene således bliver mindre (formatet på de to atlas er jo det samme).

Bykortene i det spanske Mapa oficial varierer derimod efter betydning og passagemuligheder. Deres fordeling på de falsede kortsider – som omtalt tæt ved det tilhørende hovedkort gør dem tilmed hurtige at finde.

Bortset fra ANWB's helt ubrugelige bykort, der er trykt på bagsiden af det kæmpemæssige ark, har man undladt at gengive bykort i større stil på falsede kortark.

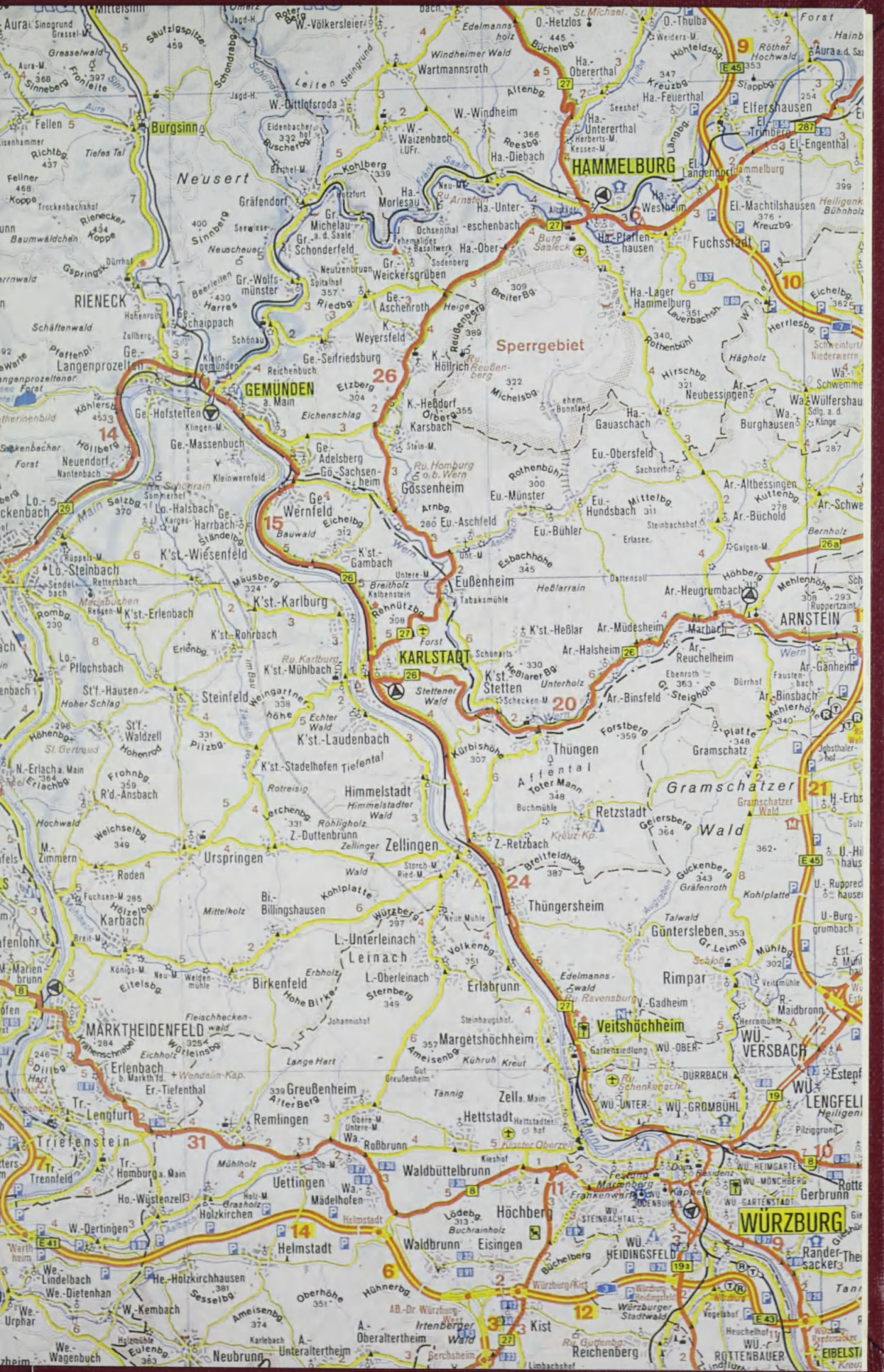

Modstående side:
Kortside fra Autoatlas
Deutschland, området omkring
Würzburg.

Som automobilkort henvender kortene sig til det firehulede folkefærd og de er som omtalt tematisk udtræk af andre kort. I meget forskellig grad er kortene raffineret til dette bestemte brug.

Kortene i hoveddelen af "Atlas of Britain" er tegnet på en topografisk hvid grund, hvor kun vandløb er indtegnet med en let blå farve. Herover ligger så vejnettet, der forbinder de brunt farvelagte byområder med hinanden og med de mange landsbyer, der er markeret i en let abstraktion af en bygningssignatur som sorte firkanter. På samme måde er resten af kortet bygget op med oplysninger af interesse for færdslen og for bilisterne som turister. Typografien er enkelt: Hoveddestinationer er markeret med gult på et grønt felt. Ellers er stednavnene gengivet i en let aflæselig sorttrykt typografi, vekslende i tre grader efter stedets betydning. Vigtige byer er trykt med fed skrift.

De turistmæssige symboler, der er udformet som piktogrammer er trykt med rødt med stednavne i rød kursiv. Nationalparker og haver af forskellig art breder sig dog med deres 'naturlige' grønne farve. De enkelte kortsider overlapper hinanden fint og tydeligt på hvert kort, hvor en kraftig gul ramme markerer de enkelte siders afgrænsning i forhold til hinanden og naturligvis henviser til nabokortets sidetal. Kortet er bevidst holdt i rene klare farver, og den ukolorerede baggrundstopografi fremhæver den enkle typografi og det raffinerede og letfattede symbolsprog. Det er kun opnået, fordi kortproducenten bevidst har fastholdt hensynet til kortets anvendelse som automobilkort frem for andre hensyn.

Det er fristende at sammenholde Atlas of Britain med Reise- und Verkehrsverlags uhyre informationsmættede Auto Atlas Deutschland, hvis baggrundskolorering og reliefvirkende farvenuancer strax svækker kortets hovedindhold. Når så tilmed kortet er forsynet med en farvesignatur for administrative grænser (til og med Kreis-niveau), vejlængdetal for afstanden mellem hvert vejkryds og en typografi med ikke mindre end fire skriftgrader udvises så megen variation i kortbilledet, at det kræver stort kendskab til kortlæsning for at kortet kan bruges optimalt. I spektret mellem disse to atlas udfolder de øvrige kort sig så – med større eller mindre variationer, omend med en tydelig overvægt til fordel for de britiske korts puristiske klarhed.

Samtlige kort bringer et udvalg af oplysninger af praktisk natur om mulighederne for at færdes som bilturist. Der ses turistruter (Kort- og Matrikelstyrelsens Danmark 1:500.000 har f. ex. indtegnet Margueriteruter), færgeforbindelser, grænsestationer med åbningstider, procentvise stigninger i bjergegne (selv på kort over Nederland) med meget mere. På det portugisiske kort kan man endog vælge sin rute efter vejenes belægningsmæssige kvalitet.

Langt de fleste oplysninger knytter sig dog til de turistmæssige oplevelser, der måtte være i området. Ved understregninger, baggrundskolorering eller særlige signaturer fra zoologiske haver til væddeløbsbaner, grotter, forhistoriske ruiner o.s.v. bliver man i form af piktogrammer gjort opmærksom på seværdigheder af forskellig art. På Michelins Belgienskort henvises direkte til udgiverens guide, som man vel forventes at have i nærheden.

